

REIJO SAVOLAINEN
MARIA WIMAN

OECD informaatiopolitiikan luoja

Savolainen, Reijo and Wiman, Maria, OECD informaatiopolitiikan luoja
[OECD as a creator of information policy]. Kirjastotiede ja informaatiikka 2 (2): 52—61, 1983.

The authors consider the main trends of OECD information policy. Information policy has certain relationships between economic and social, as well as science and technology policy of the Organization. At the first stage information policy was seen as an integral part of science policy, and especially in the context of »science and society». At the mid-seventies the relationship between information policy and computer policy became closer, and step by step the focus of information policy moved on computer and telecommunications (technology) policy. At the beginning of the eighties the development of information policy follows the main trends of computer policy, an especially by taking account of the economic aspects and market expectations of new information technology. It seems that today the information policy of OECD doesn't even make an attempt to have too strong an impact on everyday library and information work and policy of the member countries. It is, however, useful to be aware of the discussions in OECD about certain problems of the technological development and about their possible solutions.

Address: Institute of Library and Information Science, University of Tampere, PB 607, SF-33101 Tampere 10.

Näkemyksistä tieteellisestä ja teknisestä informaatiosta yhä keskeisempänä yhteiskunnallisena resurssina on herättänyt jatkuvasti lisääntyvää kiinnostusta tätä voimavaraa kohtaan useissa kansainvälisissä järjestöissä, joiden varsinaisen tehtäväkenttä ulottuu huomattavasti kirjasto- ja informaatiopalvelualaa laajemmalle alueelle. Näistä kansainvälisistä järjestöistä on mainittava ennen muuta Unesco (jolla on laaja General Information Programme), EC (mm. EURONET-hanke), SEV (mm. kansainvälinen tieteellinen ja tekninen informaation keskus MCNTI) ja OECD.

Seuraavassa tarkastellaan OECD:n (Organisation for Economic Cooperation and Development) piirissä tehdyn informaatiopolitiittisen työn pääpiirteitä ja sen yhteyksiä järjestön omaksumiin keskeisimpiin talous-, yhteiskunta-, tiede- ja teknologiapolitiittisiin tavoitteisiin ja kannanottoihin. Katsauksen tarkoituksena on esitellä OECD:n informaatiopolitiittisten näkemysten kehittymisen »suuria lin-

joja» ja niiden muotoutumiseen vaikuttaneita käännekohtia. Esityksen lopuksi pyritään tekemään joitakin johtopäätöksiä tapahtuneesta kehityksestä ja sen syistä.

Taloudellisen yhteistyöjärjestön informaatiopolitiikan synty

OECD perustettiin v. 1960 jatkamaan II maailmansodan jälkeen toimintansa aloittaneen OEEC:n (Organisation for European Economic Cooperation) työtä. OEEC luotiin aikanaan osana USA:n ulkopoliittista strategiaa, jolloin sen konkreettisena tehtävänä oli Euroopan maille myönnetyn Marshall-avun jakaminen. Vähin erin OEEC:n piirissä alettiin pohtia myös laajempia kysymyksiä, jotka liittyivät jäsenmaiden taloudellisen tuottavuuden kohottamiseen ja kaupankäynnin liberalisoimiseen. OEEC:n laajentuminen OECD:ksi merkitsi paitsi sen jäsenmaiden lukumäärän lisääntymistä (USA:n, Kanadan

ja Japanin liityttyä mukaan), myös järjestön mielenkiinnon kohteiden monipuolistumista. OECD:stä muodostui vähitellen vaikutusvaltainen kehittyneiden kapitalististen teollisuusmaiden asiantuntija- ja yhteistyöjärjestö talous- ja yhteiskuntapolitiikan alalla. Peruskirjassaan OECD ilmoittaa tavoitteikseen edistää: 1) jäsenmaiden mahdollisimman korkeata ja vakaata taloudellista kasvua ja työllisyyttä sekä elintason kohottamista, 2) järjestöön kuuluvien ja kuulumattomien kehitysmaiden terveen taloudellisen kasvun tukemista sekä 3) maailmankaupan kasvua ja laajentamista multilateraalilla, ei-syrjivällä pohjalla kansainvälisten sopimusvelvoitteiden mukaisesti. OECD on yhteistyöjärjestö, jolla ei ole ylikansallista päätösvaltaa jäsenmaihinsa nähden, vaan se pyrkii vaikuttamaan niihin suositusten avulla. Nämä suositukset ovat useimmiten luonteeltaan yleisiä ja momentasoisten kompromissien tuloksia.

OECD harjoittaa huomattavan laajaa selvitys- ja tutkimustoimintaa yhteiskunta-, talous-, koulutus- sekä tiede- ja teknologiapolitiikan aloilla. Lisäksi se järjestää lukuisasti erilaisia kokouksia ja seminaareja, joissa jäsenmaiden edustajilla on mahdollisuus kokemusten ja mielipiteiden vaihtoon, kontaktien solmimiseen sekä vaikutteiden ja herätteiden saamiseen. Tällä hetkellä OECD:hen kuuluu 24 jäsenmaata. Suomi liittyi virallisesti jäseneksi v. 1969.

Järjestön toiminta tiede- ja informaatiopolitiikan aloilla alkoi jo OEEC:n aikana. V. 1949 OEEC:n neuvosto perusti työryhmän tieteellistä ja teknistä informaatiota varten. Työryhmän tehtävänä oli pohtia uusien teknisten ideoiden merkitystä Euroopan teolliselle jälleenrakentamiselle. 1950-luvulla OEEC:ssä oli esillä mm. tieteellisen koulutuksen sekä tieteellisen ja teknisen informaation ongelmat lähinnä luonnontieteiden ja teknologian kannalta. Tätä toimintaa vauhditti erityisesti vuoden 1957 »Sputnik-shokki» eli pelko siitä, että Euroopan maat ja Yhdysvallat jäisivät jälkeen Neuvostoliiton tieteellisestä ja teknisestä kehitysvauhdista (OEEC:n ja OECD:n tiedepolitiikan kehitymisestä ks. Luukkonen—Gronow 1975). OECD ryhtyi heti perustamisensa jälkeen tutkimaan systemaattisesti jäsenmaidensa kansallisen tiedepolitiikan sekä tieteen ja tutkimuksen infrastruktuurin rakentamisen perusedellytyksiä ja suuntaviivoja. Erityinen painotus asetettiin tieteen ja teknologian roolille *taloudellisen kasvun* potentiaalina. Ns. Brooksin raportissa (ks. OECD 1971c, 41) todetaan-

kin, että OECD:n tiedepolitiikan alkukautta voidaan nimittää »naiviksi», koska se käsitti varsin yksivivaisesti ja ongelmattomasti tunnuslauseekseen: »investoiminen tieteeseen on investoimista taloudelliseen kasvuun».

Informaatiopolitiikan vakiintuminen

OECD:n varsinainen toiminta informaatiopolitiikan alalla alkoi v. 1964, jolloin *Committee for Scientific Research*'in alaisuuteen perustettiin *Scientific and Technical Information Policy Group* (IPG). Sen päätehtäväksi muotoiltiin (ks. OECD/SPT/74/16, Annex 1) huomion kiinnittäminen kansallisella tasolla tieteelliseen ja tekniseen informaatioon sekä voimavarojen kohdentamiseen tieteelliseen toimintaan. IPG:n tuli identifioida kansallisia tieteellisiä ja teknisiä informaatiojärjestelmiä koskevan politiikan luomisen mekanismit ja suuntaviivat. Lisäksi sen tehtävänä oli tutkia keinoja, joilla vahvistaa kansallisia elimiä tieteelliseen ja tekniseen informaatioon liittyvien kompleksisten ongelmien ratkaisemiseksi. IPG:n mandaattiin liitettiin myös kansallisten kokemusten vaihto informaatioalan kehityksestä sekä konsulttiapu kansallisten informaatiopoliittisten ohjelmien laadinnassa.

IPG keskittyikin alkuvuosinaan toimeksi-antonsa mukaisesti erilaisiin perusselvityksiin, jotka koskivat jäsenmaiden hallitusten roolia luotaessa *kansallista informaatiopolitiikkaa* ja informaatiopalvelujen *infrastruktuuria* (ks. OECD/SPT/Min/75/8). Muita IPG:n mielenkiinnon kohteita olivat mm. teollisuuden informaatiopalvelut ja atk:n vaikutukset informaationkäyttöön. Mainittakoon, että v. 1968 järjestetyssä tiedeministerikokouksessa kiinnitettiin näkyvästi huomiota myös IPG:n tehtäväalueeseen ja korostettiin erityisesti tarvetta luoda informaatiotalle *kansallisia yhdyselimiä* (national focus), joiden kautta olisi helpompi koordinoida lisääntyvää kansainvälistä yhteistyötä informaatioalalla.

1970-luvulle tultaessa OECD:n ja sen jäsenmaiden piirissä oli tapahtunut varsin laaja-alainen muutos tiedepolitiikan tavoitteenasettelussa. Tämä heijastui myös järjestön informaatiopoliittisiin kannanottoihin. 1960-luvun kasvufilosofialle keskeinen »big science» (avaruus-, ydinenergia- ja sotilaallinen tutkimus) joutui kritiikin kohteeksi, etenkin kun sen positiiviset »spin off»-vaikutuk-

set talouskasvuun asetettiin monin argumentein kyseenalaisiksi. Taloudellinen kasvu ensisijaisena ideologiana alkoi muutenkin väistyä vuosikymmenen vaihteessa ja käydä opinkappaleena vanhentuneeksi. Syynä tähän oli se, että järjestön jäsenmaiden talouskasvu oli itse asiassa hidastunut jyrkästi tai kokonaan pysähtymässä. OECD:n uudet talous- ja tiedepoliittiset tavoitteenasettelut vahvistuivat v. 1971 tiedeministerikokouksessa, jonka taustapaperiksi oli laadittu em. *Brooksin raportti* »Science, growth and society» (ks. OECD 1971c).

Brooksin raportissa korostettiin, että määrällinen talouskasvu ei ole itseisarvo, vaan myös *kasvun laadullisiin* puoliin tulee kiinnittää huomiota. Valtion tähän asti passiivisen ja markkinamekanismin puutteita täydentävän roolin olisi muututtava aloitteellisemmaksi interventioiksi talouselämään pitäen silmällä sen pitemmän tähtäyksen kokonaisu-etuja. Tämä suunnanmuutos tuli ulottaa myös tiedepoliitiikan puolelle. Tutkimus- ja kehittämistyötä olisi edistettävä yhteiskunnallisia tarpeita varten, joihin voidaan nähdä mm. elinympäristön laatu, koulutus, terveyspalvelut, kaupunkien kehittäminen sekä teknologian edistäminen siten, että samalla otetaan huomioon sen soveltamisen laadulliset ja sosiaaliset vaatimukset. Yhteiskuntatieteisiin kiinnitettiin nyt ensimmäistä kertaa laajempaa huomiota, ja niillä havaittiin olevan merkittäviä tehtäviä mm. kehittäessä päätöksentekojärjestelmien tehokkuutta ja erilaisia sosiaalisen kontrollin välineitä, kuten sosiaali-indikaattoreita yhteiskunnallisten ristiriitojen ja konfliktimahdollisuuksien ennakoinnina.

Brooksin raportin suuntaviivat näkyivät selvästi samoihin aikoihin ilmestyneessä ns. *Piganiolin raportissa* »Information for a changing society» (OECD 1971a). Tämä raportti on yleisotteeltaan laajan ohjelmallinen, ja siinä otetaan rohkeasti kantaa informaatiopoliitiikan suuntaviivoihin, joilla tulisi voida vastata muuttuvan yhteiskunnan kompleksisiin tarpeisiin. Raportissa (ibid., 29—30) huomautetaan, että tieteelliset ja tekniset informaatiopalvelut ovat tähän asti kehittyneet suunnittelematta ja usein vastauksina akuutteihin tarpeisiin. Informaatioalaa on kuitenkin ryhdyttävä kehittämään systemaattisesti ja kokonaisuutena sekä laadittava tätä varten policy-suuntaviivat, joissa *informaatiopoliitiikka* tunnustetaan *tiedepoliitiikan* *elimelliseksi osaksi*. Ensisijaisia tavoitteita ovat 1) jo kerääntyneen tiedon tehokas hyödyntä-

minen tieteessä (ml. yhteiskuntatieteet), teknologiassa ja talouselämässä, jotta tätä kautta voitaisiin saavuttaa kansalliset tavoitteet »for the betterment of society», 2) tieteen ja teknologian kehityksen edistäminen, 3) adekvaatin informaation saatavuus päätöksentekoa ja johtamista varten hallinnossa ja yksityisissä yrityksissä ja 4) huomion kiinnittäminen informaation saatavuuteen ja käyttöön yleensäkin. Viimeksi mainittuun sisältyy ajatus siitä, että tieteellistä informaatiota on oltava myös kansalaisten saatavissa, koska valistunut äänestäjäkunta (informed electorate) on toimivan demokratian perusedellytys ja »ihmisten tulee ymmärtää yhteiskuntaa, jossa elävät, ja yhteiskuntaa, joksi se on muuttumassa». Näiden päätavoitteiden kautta Piganiolin raportti korosti ennen muuta sitä, että informaatiojärjestelmät liittyvät elimellisesti taloudellisen kasvun rakenteisiin ja poliittiseen päätöksentekoon. Ilmestyesään tämän informaatiopoliitiikan yhteiskunnallista dimensiota tähdentävä puheenvuoro sai varsin paljon mielenkiintoa osakseen, vaikkakaan sen kaikkiin näkemyksiin ja suosituksiin ei OECD:n piirissä yhdytty varauksetta.

IPG:n toiminta suuntautui 1970-luvun alkuvuosina varsin monelle taholle. Näistä ehkä laajamittaisinta työtä edustivat *maakohtaiset* informaatiopoliitiikan *selvitykset* (ns. STI-policy reviews), joita tehtiin Espanjasta (ks. OECD 1974b), Irlannista (ks. OECD 1974a), Kanadasta (ks. OECD 1971b) sekä Saksan liittotasavallasta (ks. OECD 1977). Kyseessä oli IPG:n konsulttien (examiners) tekemät kartoitukset, joissa selvitettiin ko. maan informaatiopalvelualan kokonaisorganisaatiota, tiedehallinnon pääpiirteitä, informaatiopalvelun resurssitilannetta sekä alan kehitystä edesauttavia tai haittaavia rakenteellisia tekijöitä. Valmistuneita kartoituksia tarkasteltiin erityisissä konfrontaatiotilaisuuksissa, joihin kutsuttiin ko. maan informaatiopoliittisesta suunnittelusta vastaavia viranomaisia ja muita informaatioalan vaikuttajia vastaamaan IPG:n edustajien kysymyksiin ja väitteisiin informaatiopoliitiikan nykytilasta sekä ottamaan kantaa heidän esittämiinsä suosituksiin alan tulevista kehittämislinoista. Maakohtaisten katsausten lisäksi IPG:n selvitystyön kohteina ovat olleet mm. informaatiojärjestelmien yhteensopivuus, koordinointi- ja standardointikysymykset, informaation taloudelliset aspektit (mm. informaation hinnoitteluongelmat) sekä teollisuuden informaatiohuolto. Yhtenä

uutta tiedepoliittista suuntausta heijastelevana projektina on mainittava ympäristönsuojeluun liittynyt »Study of the information required for the control of toxic chemicals in the environment». Vuonna 1973 ilmestyi OECD:n julkaisemana ns. *Anderlan raportti* »Information in 1985» (ks. OECD 1973), joka on skenaario informaation määrällisestä kasvusta, tarjonnasta ja kysynnästä vuoteen 1985 mennessä. Varsin optimistisen ennusteen näkökulma on lähinnä taloustieteellinen, vaikka siinä on huomioitu myös informaation kasvun mukanaan tuomat koulutus- ja työvoimapolitiittiset vaikutukset.

Informaatiopolitiikka ja tietokoneet: totaalisen informaation idea

IPG:n eräänlaiseksi »sisaryhmäksi» oli v. 1969 perustettu *Computer Utilisation Group* (CUG), joka keskittyi tutkimaan lähinnä tietokone- ja telekommunikaatioverkkojen yleisiä policy-ongelmia (erityisesti niiden lisääntyvän integroitumistrendin kannalta), julkishallinnon tietokantoja ja tietokoneverkkoja, atk-alan koulutusta käyttäjäkoulutus mukaanluettuna, automaattiseen tietojenkäsittelyyn liittyviä yksityisyydensuojanäkökohtia sekä informaatioteknologian kehittämisessä tarvittavaa innovaatiotoimintaa. *Committee for Scientific Policy* (vuodesta 1971 alkaen *Committee for Scientific and Technological Policy* (CSTP), jonka alaisina IPG ja CUG toimivat, asetti v. 1970 työryhmän pohtimaan näiden informaatioalan ryhmien yhteistyön lisäämismahdollisuuksia ja päällekkäistyön poistamista. Tuloksena saatiin ns. Whiteheadin ryhmän raportti (ks. OECD/SP/71/19), jonka esitykset ja suositukset tulivat vaikuttamaan varsin ratkaisevasti OECD:n piirissä tehdyn informaatiopoliittisen työn suuntautumiseen. Whiteheadin raportti korosti painokkaasti informaatiota merkittävänä yhteiskunnallisena voimavarana ja tarvetta käsitellä se »totaalisena informaationa», jotta kehitystä voitaisiin ohjata sen pohjalta haluttuihin tavoitteisiin, eikä vain jälkikäteen reagoida tapahtuneisiin muutoksiin. »Totaalisen informaation» käsite on peräisin N. Calderilta, joka hahmottelee sitä näin:

»Think of a system incorporating the computing, publishing, newspaper, broadcasting, library, telephone and postal services of the country, together with large slides of teaching, of government, of

industrial and commercial opportunities and of many professional activities» (OECD/SP/71/19, s. 7).

Tietokonealan nopea kehitys ja informaation jatkuva määrällinen kasvu johtavat raportin mukaan tilanteeseen, jota luonnehtii *informaation, atk:n ja kommunikaation voimakkaasti toisistaan riippuva kokonaisuus*. Relevantin tieteellisen informaation saaminen edellyttää informaatiopalvelun automatisoinnin lisäämistä, koska vain automatisoinnin avulla on mahdollista koettaa hallita ja jäsentää kiihtyvän yhteiskunnallisen ja taloudellisen muutoksen synnyttämän informaation eksponentiaalisesti kasvavaa joukkoa. Olisi saatava aikaan yhtä lailla tieteen ja teknologian, elinkeinoelämän, teollisuuden ja hallinnon informaatiopalvelujen tehostamista, mikä vaatii toteutuakseen hallitusten aktiivista suunnitelmallisuutta yleisten kehittämissä tavoitteiden määrittämisessä.

Kehittämistavoitteita harkittaessa on raportin mukaan (ibid., 11) huomattava, että »*laissez faire* voi johtaa kaaokseen, yliorganisoiminen taas ylenmääräiseen jäykkyyteen ja toimintojen hitauteen — kumpikin näistä voi aiheuttaa yhteiskunnallista painetta. Haasteena onkin laatia sellaiset toiminnan suuntaviivat, joilla varmistetaan informaatiojärjestelmien yhtenäinen ja harmoninen kehittäminen samalla, kun ko. järjestelmät jäävät riittävän joustaviksi, jotta ne voivat palvella monenlaisia käyttäjiä, eivätkä rajoita yksilön vapautta». Brooksien raporttiin viitaten huomautetaan vielä, että julkisen sektorin interventiota markkinamekanismiin tarvitaan myös informaatioalalla, jotta turvataan »up-to-date information on the working of an increasingly complex socio-economic system». Tämä interventio edellyttää kuitenkin sitä, että päätöksenteossa tarvittava informaatio (»information for policy») ei rajoitu vain varsinaiseen tieteelliseen ja tekniseen informaatioon, vaan sisältää myös yhteiskuntaa, taloutta, lainsäädäntöä jne. koskevaa informaatiota, jota tarvitaan tehokkaan päätöksenteon tueksi.

Whiteheadin raportti johtikin CUG:n ja IPG:n yhteistyön lisääntymiseen samalla, kun atk-painotteiset näkemykset alkoivat vähin erin kohota yhä merkittävämpään asemaan järjestön informaatiopoliittisissa konseptioissa. Seuraavana vuonna julkaistusta informaatiopoliittisesta asiakirjasta »Information, Informatics and Communications Programme» (ks. OECD/SPT/72/21) löytyy toteamus, jonka mukaan Piganiolin ja White-

headin raporteissa oli tutkittu informaatio-, tietokone- ja kommunikaatioalalla tapahtuneen kehityksen vaikutuksia 'jälkitekollisessa yhteiskunnassa'. Informaatiotoimintaan käydetään useissa kehittyneissä maissa jo huomattava osa bruttokansantuotteesta. Informaatiota tarvitaan yhteiskunnan toimintojen kaikilla tasoilla, ja jotta informaation välitys olisi nopeaa ja joustavaa, informaatiopalvelutoiminta on parasta organisoida desentralisoidusti. Vaikka informaatio-, tietokone- ja kommunikaatiopolitiikka on saamassa jäsenmaiden hallituksissa yhä enemmän huomiota, tämä policy-alue ei silti muodosta keskeistä osaa informaatiopolitiikassa, vaan se on luonteeltaan horisontaalinen, hallinnon eri toimialojen laajan spektrin lävistävä. Horisontaalisuudesta seuraa vaatimus, että hallituksessa on voitava sopia riittävän korkealla poliittisella tasolla sektorikohtaisten informaatio-, tietokone- ja kommunikaatiokysymysten koordinoinnista.

1970-luvun alun informaatiopoliittisista dokumenteista on vielä mainittava Whiteheadin raportin täydennys »Information Technology — Some Policy Issues for Governments» (ks. OECD/SPT/73/7). Siinä toistetaan tarve käsitellä informaatiosektori integroituna kokonaisuutena ja esitetään huolestuneisuus siitä, että hallitusten on yhä työläämpi säännellä nopeasti kehittyvän informaatio-, atk- ja kommunikaatiotekniikan sosiaalisia vaikutuksia 'jälkitekollisessa yhteiskunnassa', jonka toiminta riippuu ratkaisevasti informaation prosessoinnista ja välittämisestä. Informaatio on paitsi kansallinen resurssi, myös poliittisen ja taloudellisen vallan lähde: informaatiosektorin merkitys kansantaloudessa kohoaa jatkuvasti. Tietokone- ja kommunikaatioteknologian integroituminen ja informaatioverkkojen laajeneminen ja kansainvälistyminen tuovat esille mm. yksityisyydensuojaan ja tekijänoikeuteen liittyviä ongelmia, joihin on puututtu uuden informaatioteknologian kehitysnäkymien valossa vasta alustavasti. Kirjasto- ja informaatiopalvelujen osalta huomautetaan, että kirjastot ovat yhä dokumentoidun tiedon tallentajia, mutta tiedon sisällön ja muodon voi odottaa muuttuvan muuttuvan radikaalisti, vastauksena mekanisaation ja automaation tarjoamiin mahdollisuuksiin. Onkin ilmeistä, että suuntaus paperiperusteisesta informaationprosessoinnista kohden sähköperusteista informaation tallennusta, jälleenhakua ja siirtoa tulee vauhdittumaan.

Vuosina 1972—76 käytiin lukuisia keskus-

teluja CUG:n ja IPG:n sekä niiden emokomitean CSTP:n piirissä ryhmien välisen yhteistyön lisäämisestä entisestään. Vaikeutena tässä oli lähinnä se, miten ryhmät halusivat ymmärtää käsitteen »informaatio» tehtäväalueidensa perusteluna (ks. OECD SPT/74/16). IPG:n tehtävien ajateltiin liittyvän lähinnä tieteen ja teknologian piirissä syntyvän tiedon levittämiseen, kun taas CUG:n pääintressinä nähtiin työskentely informaation prosessoinnin ja laajalle toiminta-alueelle kohdistuvan jakelun (distribution) parissa. Ryhmien toiminta-alueiden katsottiin täydentävän toisiaan, kuitenkin täsmentäen tätä asetelmaa niin, että tietokone edustaa IPG:lle vain yhtä mahdollista työvälinettä, kun taas CUG:n kannalta tieteellinen tutkimustoiminta on vain yksi atk:n sovelluskohde. Kun CSTP pohti vuotta myöhemmin informaation, tietokone- ja kommunikaatiopolitiikka-alan tulevia tehtäviä OECD:ssä, niin se toisti Whiteheadin raportin hengessä kannan, jonka mukaan järjestön piirissä on välttämättömyyksiä järjestellä uudelleen »information and communications resources» -sektoria, ja perustaa koko informaatiosektoria laajasti käsittelevä yhteinen elin. Käytännössä tämä merkitsi CUG:n ja IPG:n yhdistämistä (ks. OECD/SPT/75/14). CUG oli jo pitempään suhtautunut myönteisesti tämänsuuntaisiin hankkeisiin — IPG:n kanta oli varauksellisempi. IPG ilmoitti, että informaatiopolitiikan ongelmia ei tule lähestyä pelkästään informaatioteknologian näkökulmasta, vaan myös informaation käyttäjien tarpeita on korostettava, samoin kuin informaation merkitystä päätöksenteossa.

IPG:n ja CUG:n yhdistäminen toteutettiin vuonna 1977, jolloin niistä muodostettiin CSTP:n alaisuudessa toimintaa jatkava työryhmä nimeltä *Working Party on Information, Computer and Communication Policy* (seuraavassa käytetään lyhennettä ICCP-työryhmä). Sen tehtäväkentäksi määriteltiin (ks. OECD/SPT/76/40/1st. Rev.) 1) metodit ja keinot sekä politiikkakysymykset, jotka liittyvät kaikenlaisen informaation tuotantoon, keräämiseen, tallentamiseen, prosessointiin, jälleenhakuun, siirtoon ja välittämiseen sekä 2) edistyneiden informaatio-, tietokone-, ja kommunikaatiojärjestelmien, -palvelujen ja -teknologioiden vaikutukset talouteen ja yhteiskuntaan yleensä». Mandaatti on siis varsin »whiteheadiläinen» ja edustaa kokonaisuutena enemmän »CUG-läistä» kuin »IPG-läistä» näkemystä informaatiopolitiikan keskeisistä kysymyksistä.

Uudet yhteiskunnalliset haasteet

Useimmat OECD:n jäsenmaat joutuivat 1970-luvun puolivälissä uusien yhteiskunnallisten ja taloudellisten ongelmien eteen. Ongelmien pääasiallisenä syynä on pidettävä vuosikymmenen alun öljykriisiä ja talouslamaa. Vuoden 1975 tiedeministerikokouksessa, jonka teemana oli »Science and technology in the management of complex problems» (ks. myös OECD 1976), oli jo alustavasti esillä kysymyksiä, jotka saivat sittemmin jäsenyenneemmän muodon 1980-luvun alun tiedepoliittisessa dokumentissa »Technical Change and Economic Policy» (ks. OECD 1980b). Siinä todetaan, että yhteiskunnallista ja taloudellista kokonaiskehitystä luonnehtivat nyt laadullisesti uudet tekijät, joita ei ollut vielä havaittavissa Brooks'n raportin aikoihin — silloinhan vielä uskottiin talouskasvun jatkuvan, joskin olennaisesti myös laadullisena kasvuna. Nyt on käynyt kuitenkin ilmeiseksi, että tämä tavoite on yhä vaikeampi saavuttaa mm. siksi, että *työttömyyden* ja *inflation* kombinaatiosta on tullut pysyvä *rakenteellinen*, eikä vain suhdanneluonteinen ongelma. USA:n rooli kiristyvässä taloudellisessa kilpailussa on laskussa, eikä sitä yksin voida enää pitää maailmantalouden moottorina, koska Länsi-Euroopan maat ja Japani ovat astumassa sen rinnalle yhdenveroisiksi kilpailijoiksi. Myös teollistuvat kehitysmaat ovat tulossa maailmantaloudelliseen kilpailuun, jossa kehittyneiden teollisuusmaiden tärkeimmäksi aseeksi on nousemassa älyllinen pääoma ja teknologinen innovaatio. Myös energiapolitiikka on tulossa keskeiseksi politiikan alueeksi öljyn politisoimisen jälkeen: tarve löytää vaihtoehtoisia energianlähteitä on polttava. Näiden kysymysten lisäksi on kiinnitettävä huomiota uusiin sosiaalisiin tarpeisiin ja pyrkimyksiin, jotka ilmenevät mm. muuttuneina arvostuksina työn ja vapaa-ajan suhteen, vieraantumisen lisääntymisenä modernissa yhteiskunnassa sekä ekologisten arvojen korostamisena mm. teknologian kehittämissuuntia pohdittaessa.

Tätä muuttunutta yhteiskunnallis-taloudellista tilannetta kutsutaan termillä »the new socio-economic context», johon myös tiede- ja teknologiapolitiikan, samoin kuin informaatio-, tietokone- ja kommunikaatiopolitiikan on sovittauduttava. Ennen muuta se edellyttää mainittujen policy-alueiden nivomista entistä tiiviimmin ja koordinoitummin yleisempiin talous- ja yhteiskuntapolitiikan strategioihin. Avainsanoja tässä tilanteessa

ovat pitkän tähtäyksen evalvointi, suunnittelu ja koordinointi. Niiden huomiotta jättäminen merkitsisi sitä, että »the management of complex problems» tulisi onnistumaan vajanaisesti ja tuottaisi vain sektorikohtaisia ja tilapäisluonteisia »crisis management»-tyyppisiä reagoiteja 'jälkitekollisen yhteiskunnan' ongelmiin.

1970-luvun puolivälin jälkeen alkoi OECD:n piirissä kuulua toistuvasti puheenvuoroja, joissa tähdennettiin 'jälkitekollisen yhteiskunnan' informaatiosektorin kasvun avaamien keskipitkän ja pitkän tähtäyksen kehitysnäkymien taloudellisia, teknologisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia. Lisäksi korostettiin tarvetta keskustella näistä aspekteista OECD:n piirissä muuttunut talous- ja teollisuuspoliittinen perspektiivi huomioonottaen. Keväällä 1977 työnsä aloittanut ICCP-työryhmä suuntaisikin alusta pitäen päähuomionsa juuri mainitunlaisiin ongelmaryhmiin. Tarkastelemme seuraavassa lyhyesti ICCP-työryhmän aikaansaannoksia ja sen piirissä käytyä informaatio-, atk- ja kommunikaatiopolitiittista keskustelua.

Painopisteen muutos: teknologia, kaupallisuus ja kilpailukyky

ICCP-työryhmä asetti ensimmäisessä kokouksessaan asiantuntijaryhmän tutkimaan informaatiotoimintojen taloudellista puolta sekä elektroniikan, telekommunikaation ja niihin liittyvien teknologioiden roolia. Tämän asiantuntijaryhmän selvityskohteena ovat olleet lähinnä informaatio-, elektroniikka- ja kommunikaatioalan merkitys nopeasti kasvavana kansantalouden sektorina sekä tästä kasvukehityksestä johtuvat tuottavuus- ja työllisyysvaikutukset (erityisesti mikroelektroniikan osalta) sekä informaatiotavaroiden ja palvelujen kauppa. Asiantuntijaryhmän käsittelemistä kysymyksistä saa verrattain edustavan kuvan julkaisusta »Information Activities, Electronics and Telecommunications Technologies» (ks. OECD 1981a).

Toinen ICCP-työryhmän asettama asiantuntijaryhmä alkoi tutkia kansainvälisten tietovirtojen (transborder data flows) kulun esteitä ja yksityisyydensuojaan (privacy) liittyviä ongelmia. Sen tavoitteena oli valmistella suuntaviivoja jäsenmaiden lainsäädännön yhdenmukaistamiseksi näiden kysymysten osalta (ks. myös OECD 1979). Järjestön suositus periaatteiksi, jotka koskevat yksityiselämän suojaa ja henkilötietojen kansainvälistä kul-

kuu, saatiin valmiiksi syksyllä 1980, ja lähes kaikki jäsenmaat ovat sittemmin hyväksyneet tämän sopimuksen. Mainittakoon, että työryhmän piirissä on pyritty viimeaikoina selvittämään myös »non personal» -tietojen kansainvälistä kulkua lähinnä monikansallisten yritysten osalta.

ICCP-työryhmässä on ollut esillä myös K & I-alaa lähemmin koskettavia informaatiopoliittisia aiheita. Syksyllä 1978 kokoontui kansainvälinen konferenssi, joka pohti teemaa »Policy implications of data networks developments in the OECD area» (tilaisuuden esitelmät ovat ilmestyneet ICCP-sarjan julkaisussa n:o 3, ks. OECD 1980a). Konferenssin tärkeimmiksi keskustelunaiheiksi kohosivat seuraavat: 1) ICC-palvelujen (= informaatio-, tietokone- ja kommunikaatiopalvelujen) tariffien väliset eroavuudet eri maissa, 2) yksityisten ja julkisten tiedonsiirtoverkkojen välinen kilpailu sekä 3) nopeasti kehittyvän uuden ICC-tekniikan aiheuttamat haasteet. OECD-maissa esiintyvistä ICC-poliittisista (tai paremmin atk-poliittisista) katsomuksista ja keskustelunaiheista saatiin varsin kokoava kuva järjestön lokakuussa 1980 Pariisissa pitämässä laajassa tilaisuudessa »High Level Conference on Information, Computer and Communications Policies for 1980s» (ks. Pietarinen 1980). Esillä oli paitsi yleisiä atk-poliittisia pohdintoja ja näkemyksiä, myös informaatiotekniikan ja taloudellisen kehityksen väliset yhteydet, informaatiohuollon perusrakenteet, atk:n yleistyminen ja »yleinen etu» (public interest) sekä ICC-alan kansainvälisen yhteistoiminnan uudet näköalat. Useimmat konferenssin puheenvuorot liittyivät tavalla tai toisella aiheeseen »the impacts of informatisation on OECD economics». Verraten uutena ongelmana oli mukana myös huoli atk:sta riippuvaisen yhteiskunnan haavoittuvuudesta. ICCP-työryhmä on järjestänyt v. 1981 tästä aiheesta erityisen asiantuntijakokouksen (ks. OECD/DSTI/ICCP/81.18), jossa pyrittiin koamaan atk-riippuvuuteen liittyviä riskitekijöitä modernissa yhteiskunnassa. Näitä haavoittuvuustekijöitä ovat mm. sodan tai luonnonmullistusten aiheuttamat tuhot atk-järjestelmässä, laitteistojen ja ohjelmistojen sekä varaosien toimitusten estyminen esim. kauppapoliittisista syistä, sabotaasit ja erilaiset tietokonerikokset (kuten yksityisyyden suojan loukkaukset, datan manipulointi tai varastaminen tietokannoista jne.).

Viimeisin ICC-alan laajoista kansainvälisistä konferensseista pidettiin joulukuussa 1982,

jolloin teemana oli »Changing Market Structures in Telecommunications Services». Kokouksessa käsiteltiin lähinnä telepoliittisia kysymyksiä kansallisesta ja kansainvälisestä näkökulmasta — erityinen paino oli kuitenkin telepalvelujen tariffeihin ja muihin teknis-kaupallisiin puoliin liittyvillä seikoilla. Mainittakoon vielä, että ICCP-työryhmän asemaa vakiinnutettiin OECD:n organisaatiossa viime vuoden keväällä, kun Working Party on ICCP muutettiin 1.4.1982 CSTP:n alaiseksi komiteaksi nimellä *Committee for Information, Computer and Communications Policy*. Organisaatiomuutosta on pidettävä selvänä osoituksena ICCP-kysymysten merkityksen kasvusta järjestön talous-, teollisuus- sekä tiede- ja teknologiapolitiikan tavoitteistojen kokonaisuudessa.

Yhteenvetoa ja kehityksen arviointia

OECD:n piirissä on käsitelty informaatiopoliittisia kysymyksiä parinkymmenen vuoden ajan. Havaittavissa on ollut niin toiminnan skaalan kuin sen sisäisten painopisteidenkin muuttumista, mikä on heijastellut enemmän tai vähemmän suoraan järjestön sisällä kulloinkin esitettyjä yhteiskunta-, talous-, teollisuus- sekä tiede- ja teknologiapoliittisia preferenssejä ja kehittämisstrategioita. IPG, CUG, ICCP-työryhmä ja vastaperustettu Committee for ICCP ovat tarjonneet jäsenmaille foorumin ajatusten ja kokemusten vaihtoon, herätteisiin ja kontakteihin, joita on ollut mahdollista hyödyntää eri tavoin kunkin jäsenmaan konkreettisissa informaatiopoliittisissa suunnittelutehtävissä ja päätöksenteossa. Informaatioalan ryhmien piirissä tehdystä selvitys- ja kartoitustyöstä (erityisesti maakohtaisista katsauksista) on ollut muutamille maille ilmeistä hyötyä, ja muut jäsenmaat ovat voineet ainakin ottaa oppia vastaisen varalle näin saaduista informaatiopoliittisen suunnittelun kokemuksista. Informaatioalalla, kuten koko OECD:n toiminnassa, on pyritty vaikuttamaan jäsenmaiden politiikkaan lähinnä suositusten kautta. Suosituksilla ei ole kuitenkaan jäsenmaiden tosiasiallista päätöksentekoa välttämättä sitovaa velvoittavuutta.

1960-luvun ja 1970-luvun alun informaatiopolitiikan alan työ OECD:ssä liittyi varsin monessa suhteessa järjestön talous- ja tiedepoliittisiin tavoitteisiin — tärkeimpänä paralleelina oli samanaikainen pyrkimys rakentaa kansallisen tiedepoliitiikan perusteita ja infra-

struktuuria sekä toisaalta kansallista informaatiopolitiikkaa, korostaen »informaatio resursseina» -ajattelua. Tiede- ja informaatiopoliittiset kysymyksenasettelut tulivat ehkä lähimmäksi toisiaan 1970-luvun alussa Brooks ja Pigioliin raporteissa. Molemmissa oli samansuuntaisia ajatuksia tieteen ja teknologian laajemmasta ja samalla demokraattisemmasta hyödyntämisestä. Kummasakin tarkasteltiin teknologian kehityksen ohjaamista »sosiaalisia tavoitteita» ja elämän laatua korostaen sekä informaation, tuon uuden yhteiskunnallisen resurssin, levittämisestä ja käyttämisestä koko yhteiskunnan mitassa, kaikilla sen toiminnan tasoilla (talouselämässä, hallinnossa, tieteessä ja teknologiassa sekä suuren yleisön piirissä). Vuosikymmenen alun talouslama ja energiakriisi muuttivat kuitenkin nopeasti huonompaan suuntaan niitä yhteiskunnallisia taloudellisia ehtoja, joissa brooksilaisia tai pigioliilaisia tavoitteita olisi voitu alkaa toteuttaa. Tosi-asiallisesti muuttunut tilanne tuli johtamaan siihen, että nämä laajamittaiset suositukset, jotka sisälsivät varsin optimistisen käsityksen teollistuneen kapitalistisen yhteiskunnan kehitysnäkymistä, jäivät *ohjelmallisiksi* tavoitteiksi ehkä hyvinkin pitkälle tulevaisuuteen.

»Uuden sosioekonomisen kontekstin» kehkeytymisen lisäksi oli erityisesti ICC-alalla huomioitava uudenlainen voimatekijä, joka alkoi viedä informaatiopoliittisia ongelmasetteluja omaan suuntaansa. Kyseessä oli *informaatioteknologian* ennennäkemättömän ripeä kehitysvauhti ja sen sosiaaliset seuraukset. Whiteheadin raportin keskeisenä sanomana voidaan pitää sitä, että informaatioalan pirstominen erillisiksi »scientific and technical information»-, »computer»- ja »telecommunications» -sektoreiksi on pahasti ristiriidassa uuden informaatioteknologian tarjoaman integroituneen informaatioalan mahdollisuuksien kanssa. 'Jälkitekollisen yhteiskunnan' toiminta on luonteeltaan informaatiointensiivistä, ts. informaation luominen, prosessointi ja käyttäminen tulevat keskeisen tärkeiksi koko yhteiskunnan mitassa. Yhteiskunnan ja talouden eri sektoreiden (talous, hallinto, koulutus jne.) tarvitsema ja käyttämä informaatiomassa kasvaa sellaisiin mittoihin, että sitä voidaan jäsentää ja hyödyntää rationaalisesti vain atk:n avulla. Samalla on pantava merkille se, että myös informaation laatu on muuttumassa. Siitä on tullut yhä enemmän massaprosessoinnin ainesta, valtaosin kaupallis-hallinnollista ja teknisluonteista dataa, jonka käsittelyyn »in-

formaatiosektorin» ja »informaatioteollisuuden» nopean kasvun myötä on alkanut kiinnittyä yhä enemmän suoranaisia kaupallisia ja teknisiä intressejä. IPG:n ja CUG:n fuusioimista v. 1977 on tarkasteltava ennen muuta tätä yleistä rakenteellista taustaa vasten; ryhmien yhdistämistä on pidettävä yhtenä konkreettisenä indikaattorina siitä, että OECD-maiden piirissä *kaupallis-tekniset* näkökohdat asetettiin tietoisesti määrääväan asemaan hahmoteltaessa järjestön informaatiopoliittikan preferenssejä. Working Party on ICCP:n aikana OECD:n mielenkiinto »informaation yleensä» (johon tosin tieteellinen ja tekninen informaatiokin voitiin lukea mukaan yhtenä, joskin varsin vähäpätöisenä »maksueränä») taloudellisiin, oikeudellisiin, teknisiin ja tariffipoliittisiin aspekteihin on jatkuvasti laajentunut ja intensivoitunut. Jos vielä IPG:n aikana voitiin puhua ainakin jossain määrin tiedepoliittikka-painotteisesta informaatiopoliittikan konseptiosta, niin nyt sen tilalle tuli atk-politiikkaa korostava »computer and communications policy» tai ranskalaisen termistön mukaisesti tietokoneen ja telekommunikaation integroitumista tähdentävä »telematiikkapolitiikka». Informaatiopoliittikan avainsanoja eivät enää olleet »tieteellinen ja tekninen informaatio» tai »informaatiopoliittikka», vaan yleisemmät ongelmat, kuten »yksityisyyden suoja», »tietokone-rikokset», »kansainväliset tietovirrat», »mikroelektroniikka, robotit ja tuottavuus» tai »ICC-palvelujen tariffit ja kauppa» jne.

Mainittujen ongelmalueiden yhteydet »uuden sosioekonomisen kontekstin» edellyttämään talous- ja teollisuuspoliittiseen strategiaan ovat ilmeisiä, joskin hyvin monitahoisia ja toisiinsa kietoutuneita. On kuitenkin mahdollista osoittaa joitakin kysymyksiä, jotka kiinnostavat niin ICC-alaa kuin talouspolitiikkaakin, joka korostaa suuntaviivoissaan *kilpailukykyä* ja sitä edesauttavia selektiivisiä teollisuuspoliittisia strategioita sekä teollisia innovaatioita. Kysymyksen tulevat ainakin seuraavat näkökohdat: 1) ICC-ala (ja erityisesti mikroelektroniikka) on itsessään voimakkaasti kasvava taloudellinen tekijä; 2) kilpailukyky on yhä lujemmin sidoksissa »tietotaitoon», innovaatioon ja älylliseen pääomaan perustuvaan osaamiseen; ja 3) yksittäisten yritysten menestyksellinen toiminta riippuu entistä enemmän atk:sta sekä tiedonvälityksestä kiristyvässä (ja kansainvälistyvässä) kilpailussa. Muita informaatioalaa ja talouselämää kiinnostavia ongelmia ovat näiden lisäksi »informaatioammattien» nopea

lisääntyminen kansantaloudessa, informaatio ja tiedonvälitys taloudellisen ja (sitä kautta) poliittisen vallan lähteenä sekä spesifisemmät kansalliset ja kansainväliset ICC-alan tariffipoliittiset kiistakysymykset.

»Uuden sosioekonomisen kontekstin» mukainen strategia on osittain heijastunut myös tiedepoliittikan puolelle. OECD-maat edustavat maailman tutkimus- ja kehitystyön kokonaisresursseista varsin huomattavaa osaa, eräiden arvioiden mukaan jopa 2/3:aa. Tiedepoliittikan nykysuuntausta näyttää määrävän yhä keskeisemmin siirtyminen *teknologiapolitiikkaan* ja *teollista innovaatiota* painottavaan strategiaan. Tämä oli havaittavissa mm. viimeksi pidetyn tiedeministerikokouksen (1981) puheenvuoroista (ks. OECD 1981b). Vaikka tiede- ja teknologiapolitiikkaa joudutaan kehittämään monessa suhteessa lyhytjänteisemmän, teollista kilpailukykyä palvelevan innovaatiopolitiikan suuntaan, on järjestön piirissä kannettu huolta myös perustutkimuksen aseman turvaamisesta, koska ilman sen tuottamaa tietoa innovaatioiden täysipainoinen kehittäminen pitkällä tähtäimellä on mahdotonta. OECD:n nykyisen informaatiopolitiittisen konseptin yhteyksiä tähän innovaatiopolitiikkapainotteiseen tiedepoliittikkaan on varsin vaikea nimetä suoralta kädestä. Kuitenkin tuntuu siltä, että yhteys ei ole samanlaatuinen kuin vielä 1970-luvun alussa, jolloin tiedepoliittisia tavoitteenasetteluja pyrittiin tukemaan informaatiopolitiittisilla toimenpidesuosituksilla (vrt. Brooks ja Pigniolin raportit). Nykytilan valossa niin tiedepoliittikka kuin informaatiopolitiikkakin näyttävät olevan yhteydessä toisiinsa vain kilpailukykyä alleviivaavan *talouspolitiikan* tavoitteiden kautta — molempien tehtävänä on edistää kilpailukykyä omista lähtökohdistaan ja mahdollisuuksistaan käsin. Tällä hetkellä näyttääkin todennäköisemmältä se, että OECD:n informaatiopolitiittisen konseptin muotoutumista ohjaavat kaikkein välittömämmän yleiset atk-poliittiset trendit ja erityisesti uuden *informaatioteknologian kaupallis-teknisiin* näkymiin liittyvät näkökohdat ja markkinaodotukset.

OECD:n informaatiopolitiittisella toiminnalla ei tällä hetkellä ole läheskään kaikilta osin välitöntä merkitystä kirjasto- ja informaatiopalvelualan suunnittelutyölle ja päätöksenteolle. Silti järjestön piirissä on otettu esille ongelmaryhmiä, joihin K & I-alankin on otettava kantaa. Näitä kysymyksiä ovat mm. ICC-verkkoja koskevat yleiset »verkkotekniset ja -poliittiset» kehitystrendit, atk-yhteis-

kunnan haavoittuvuustekijät, kansainvälisen tiedonkulun esteet, informaation lisääntyvä kaupallistuminen sekä erilaisten informaatiopalvelujen hinnoitteluperiaatteet ja -käytännöt. Samankaltaisia informaatioteknologisia ratkaisuja voidaan käyttää hyväksi niin teollisen ja teknisen kuin kansainvälisiä tietovirtoja määrällisesti dominoivan kaupallishallinnollisenkin informaation prosessoimisessa ja välittämisessä. Tästä ei kuitenkaan voida yksivivaisesti päätellä, että kaikkien alojen informaatiopolitiittiset ongelmat voitaisiin viime kädessä pelkistää vain teknisorganisatorisiksi menettelytapakysymyksiksi siitä, miten ottaa käyttöön mahdollisimman edullisin kokonaiskustannuksin uutta informaatioteknologiaa. OECD:n viimeaikaisissa informaatiopolitiittisissa konseptioissa on kuitenkin ollut vallalla tämä korostetun muodollinen lähestymistapa. Tosin mm. kansainvälisiä tietovirtoja tutkittaessa on usein törmätty myös välitettävän informaation sisällöllisiin ongelmiin, koska tietovirtoja ei voida juurikaan luokitella, ellei samalla saada tietoa niiden sisällöstä. On syytä olettaa, että erityisesti kaupallis-hallinnollisen informaation osalta tämä problematiikka käy yhä vaikeammaksi, koska siihen liittyy monia keskeisen tärkeitä poliittis-kaupallisia intressejä ja konfliktimahdollisuuksia. Vaikka kirjastojen ja informaatiopalvelujen kehittäminen ei suoranaisesti liitykään (informaation kaupallistumisesta huolimatta) tämäntapaisiin suuren luokan informaatiopolitiittisiin ongelmiin, on todennäköistä, ettei K & I-palveluverkkoja voida lähteä kehittämään minään muusta ICC-alan kehityksestä merkittävästi poikkeavana erillisratkaisuna. ICC-alan kokonaiskehityksen suunta vaikuttaa varsin ratkaisevasti siihen, millaisilla rakenteellisilla ja teknisillä säännöillä kirjastot ja informaatiopalvelut joutuvat pelaamaan kansainvälistyvän ja integroituvan informaatio-, tietokone- ja telekommunikaatioalan kokonaiskentässä.

Lopuksi voidaan tarkastella muutamalla sanalla Suomen osallistumista OECD:n informaatiopolitiittiseen työhön. Suomihan liittyi järjestön jäseneksi v. 1969. Se oli osallistunut jo aikaisemmin OECD:n toimintaan epävirallisena huomioitsijana mm. tiedepoliittikassa vuodesta 1965 ja IPG:ssä vuodesta 1967 alkaen. Suomen osallistumista koordinoivana elimenä toimi Tinfo, joka käsittelee kokouksissaan IPG:ssä esiintulleet asiat ja harkitsi eri projekteihin osallistumista. IPG:n lakkauttamisen ja Working Party on ICCP:n perustami-

sen jälkeen Suomen edustus siirtyi atk-poliitiikan asiantuntijoille, ja tällä hetkellä luontevin yhteistyöelin Suomen puolella Committee for ICCP:n suuntaan lieneekin Atk-poliittinen neuvottelukunta. OECD:ssä tapahtuneen suunnanmuutoksen jälkeen Suomen K & I-politiikan kansainväliset yhteydet ovat voimistuneet erityisesti Unescon (General Information Programme), ja Nordinfoon (SCANNET, NOSP ym. konkreettiset yhteistyöhankkeet) päin. Uusin kansainvälisen yhteistyön kohde on EC:n EURONET, johon kuuluu myös tieteellisen ja teknisen informaation tietokantoja; sopimus Suomen liittymisestä tähän verkkoon allekirjoitettiin vuoden 1982 joulukuussa. Lopuksi on vielä mainittava SEV-maiden MCNTI, jonka kanssa Suomi on ollut konkreettisessa yhteistyössä jo parin vuoden ajan.

Kirjallisuutta

- Luukkonen-Gronow, Terttu, Suomen tiedepoliitiikan esikuvat. Teoksessa: Tiedepoliitiikka ja tutkijan vastuu. Toim. Kettil Bruun et al. Helsinki: Tammi: 1975, ss. 67—82.
- OECD (1971a), Information for a changing society. Some policy considerations. Paris: OECD, 1971. 48 s. (ns. Piganiolin raportti)
- OECD (1971b), Review of national scientific and technical information policy: Canada. Paris: OECD, 1971. 138 s. + liitt.
- OECD (1971c), Science, Growth and Society. A new perspective. Report of the Secretary-General's Ad Hoc Group on new concepts of science policy. Paris: OECD, 1971. 113 s. (ns. Brooksin raportti)
- OECD (1973), Information in 1985. A forecasting study of information needs and resources (by Georges Anderla. Paris: OECD, 1973. 131 s. (ns. Anderlan raportti)
- OECD (1974a), Review of national scientific and technical information policy: Ireland. Paris: OECD, 1974. 76 s. + liitt.
- OECD (1974b), Review of national scientific and technical information policy: Spain. Paris: OECD, 1974. 160 s. + liitt.
- OECD (1976), Science and technology in the management of complex problems. Paris: OECD, 1976. 135 s.
- OECD (1977), Review of national scientific and technical information policy: Germany. Paris: OECD, 1977. 117 s. + liitt.
- OECD (1979), Transborder data flows and the protection of privacy. Paris: OECD, 1979. (Information, Computer and Communications Policy (ICCP) Series n:o 1)
- OECD (1980a), Policy implications of data network developments in the OECD area. Paris: OECD, 1980. (Information, Computer and Communications Policy (ICCP) Series n:o 3)
- OECD (1980b), Technical change and economic policy. Science and technology in the new socio-economic context. Paris: OECD, 1980. 107 s. + liitt.
- OECD (1981a), Information activities, electronics and telecommunications technologies. Impact on employment, growth and trade. Vol. 1: Paris: OECD, 1981. (Information, Computer and Communications Policy (ICCP) Series n:o 6)
- OECD (1981b), Science and technology policy for the 1980s. Paris: OECD, 1981. 161 s. + liitt.
- OECD/SP/71/19. An integrated approach to information, computers and communications. A challenge to international cooperation. (ns. Whiteheadin raportti) 17 s. + liitt.
- OECD/SPT/72/21. Information, Informatics and Communications programme. 14 s.
- OECD/SPT/73/7. Information technology — some policy issues for governments. 13 s.
- OECD/SPT/74/16. Proposed new mandates for the Information Policy Group and the Computer Utilisation Group. 5 s. + liitt.
- OECD/SPT/Min/75/8. Meeting of the Committee for Scientific and Technological Policy at ministerial level: Information — an important resource. The activities of the Information Policy Group. 6 s. + liitt.
- OECD/SPT/75/14. Proposed future work in the area of information, computer and communications policy. 4 s. + liitt.
- OECD/SPT/76/40/1st Rev. Draft mandate of the Working Party on Information, Computer and Communications Policy. 2 s.
- OECD/DSTI/ICCP/81/18. Workshop of experts on the vulnerability of computerized society (Sigüenza, Spain, 19th—21st May, 1981). 13 s. + liitt.
- Pietarinen, Ilmari, OECD:n järjestämä korkean tason atk-poliittinen konferenssi Pariisissa 6.—8.10.1980. (kokousselostus). Teoksessa: Atk-alan neuvottelukunta, Atk-poliittinen ohjelma 1980. Liitteet: liite 4. (yht. 10 s.) (Komiteanmietintö 1980: 51, liiteosa).